

LETETI NA KRILIH USTVARJALNOSTI – ELLIS PAUL TORRANCE

Avtor ROK PODKRAJŠEK (TESTinfo letnik 8 (2003), št. 1)

Ellis Paul Torrance se je rodil v kmečki družini v Milledgevillu v ameriški zvezni državi Georgija leta 1915. Zaradi šibke telesne zgradbe in težav z vidom so ga starši poslali na šolanje (»Če se ne more preživljati s kmetovanjem, naj ima vsaj izobrazbo.«). Za Torrancea se je tako začela akademska kariera. Diplomiral je na Univerzi Mercer, magistriral na Univerzi v Minnesoti in doktoriral na Univerzi v Michiganu.

Njegovo delo lahko strnemo v dve večji področji, ki sta med seboj povezani: preživetje v izrednih okoliščinah, s čimer se je ukvarjal med svojim službovanjem v ameriškem letalstvu, in delo z nadarjenimi posamezniki, s poudarkom na ustvarjalnosti, ki ima prav zaradi njegovih prizadevanj danes zavzema osrednjo vlogo pri konceptu nadarjenosti. Zanimanje za ustvarjalnost sega že v Torranceovo delo v letalstvu, kjer je ugotovil, da posameznik v izrednih razmerah, ko gre za njegovo preživetje, pride do rešitev, ki zahtevajo vsaj minimalno raven ustvarjalnosti. Veščine preživetja naj bi se po njegovem odražale predvsem v iznajdljivosti, ustvarjalnosti, domišljijo, izvirnosti, fleksibilnosti, sposobnosti odločanja ter pogumu. S svojimi programi preživetja v izrednih razmerah je sodeloval tudi v Korejski vojni.

Leto 1958 pomeni konec njegove kariere v vojski in intenzivnejše delo na področju ustvarjalnosti. Zaposlil se je kot vodja oddelka za pedagoške raziskave na Univerzi v Minnesoti in se v učnem programu osredotočil na vlogo ustvarjalnosti v izobraževanju. To je pomembno obdobje v njegovem življenju, saj je tukaj razvil *minnesotski test ustvarjalnega mišljenja*, ki predstavlja prvo širše sprejeto in domiselno obliko za določanje ustvarjalnosti. Tukaj je spoznal tudi svojo učenko in bodočo soprogo Pansy, s katero sta se poročila leto pozneje. Leta 1966 se je kot predstojnik katedre za pedagoško psihologijo vrnil na Univerzo v Georgiji, kjer je zasnoval študij psihologije in program za poučevanje nadarjenih ter vpeljal koncept študentskega dela z otroki iz manj spodbudnih, revnih okolij. Preuredil je tudi *minnesotski test ustvarjalnega mišljenja* in ga preimenoval v **Torranceove teste ustvarjalnega mišljenja** (TTCT). Upokojil se je leta 1984 in pokoj užival v okolju Five Points v Atenah, v Georgiji. Tudi v jeseni življenja je zgodaj vstajal, pisal prispevke, si dopisoval po elektronski pošti in urejal svojo zadnjo knjigo. Umril je julija letos.

Ellis Paul Torrance je bil pionir na področju raziskovanja ustvarjalnosti in poučevanja nadarjenih. Njegovi testi ustvarjalnega mišljenja so bili do leta 1996 prevedeni v 34 jezikov. Študije so potrdile napovedno veljavnost testa, saj so razkrile povezanost med testnim rezultatom in poznejšimi dosežki v posameznikovem življenju. TTCT so tako omajali prepričanje, da rezultati IQ-testov zadovoljivo odražajo posameznikovo nadarjenost, ter dokazali, da je možno opredeliti stopnjo posameznikove ustvarjalnosti. Ozaveščanje pomena ustvarjalnosti je pripomoglo k razvoju programov za nadarjene po svetu in k spremembam v didaktičnih pristopih.

Torrance je bil med prvimi, ki so opozarjali na osebne lastnosti nadarjenih posameznikov in na njihovo vlogo pri uresničevanju ustvarjalnih potencialov. Poimenoval jih je nadlastnosti (angl. *beyonders*), med katere prišteva vztrajnost, pogum, pripravljenost na tveganje, ljubezen do svojega dela ter delati tisto, kar delaš dobro.

Po Torranceu so ustanovili Torranceovo središče za ustvarjalnost in razvoj talentov (angl. *Torrance Center for Creativity & Talent Development*) in Torranceovo središče za študije ustvarjalnosti (angl. *The Torrance Centre for Creative Studies*). Objavil je več kot 2.000 prispevkov o ustvarjalnosti. Naslov njegove zadnje pomembnejše knjige je *Zakaj leteti? Filozofija ustvarjalnosti* (angl. *Why Fly? The Philosophy of Creativity*), ki je izšla leta 1995, oktobra 2000 pa je bil objavljen dokumentarni film o

njegovem življenju in delu z naslovom *Manifest za otroke* (angl. *Manifesto for Children*). Sam je ob svojem delu skromno dejal: »Imam veliko prostega časa.«

Torrance je menil, da bi se sedanje in prihodnje raziskave ustvarjalnosti morale osredotočiti na medkulturne analize ustvarjalnosti, analize osebnostnih lastnosti nadarjenih, analize ustvarjalnih proizvodov in okolij ter na razvoj novih pristopov v testiranju. Upal je, da se bo tudi na področju ustvarjalnosti oblikovala teorija o mnogoterih ustvarjalnostih po vzoru Gardnerjeve teorije o mnogoterih inteligentnostih. Sam je omenjal slikovno, besedno, gibalno, glasbeno in umetniško ustvarjalnost.

Šest desetletij se je dokazoval kot genij – ne zgolj v teoriji, ampak tudi v praksi, kjer je vplival na tisoče učiteljev ter milijone učencev. Iz njegovega dela je moč razbrati prizadevanje za napredek človeštva.

Če bi radi o njegovem življenju in delu izvedeli več, sta v ta namen objavljeni dve avtorizirani biografiji, in sicer *Mož ustvarjalnosti* (angl. *The Creativity Man*) Garneta Millarja ter analitična biografija *Strast ustvarjalnosti: Potovanje E. Paula Torrance skozi odkrivanje nadarjenosti* (angl. *The Creativity Passion: E. Paul Torrance's Voyages of Discovering Creativity*), ki jo je napisal M. K. Rainer.